

**ALBANIAN CONTRAST CONNECTORS AND THEIR
COUNTERPARTS IN FRENCH
KONEKTORËT KUNDËRSHTORË NË GJUHËN SHQIPE DHE
BARASVLERËSIT E TYRE NË GJUHËN FRËNGE**

Shejnaze AJDINI-MURTEZI¹, Dëfrim SALIU²

¹ *Institute of Spiritual and Cultural Heritage of the Albanians - Skopje*

² *Department of French Language and Literature, Faculty of Philology, University of Tetova*

^{*} *Corresponding author e-mail: sheajdini@hotmail.com*

Abstract

Because of their role in producing the semantic-pragmatic linkages that must be taken into account while reading a text, connectors are recognized as linguistic components that are crucial in developing textual meaning. These lexical units have several purposes and are hence of relevance to the fields of comparing linguistics, diachronic linguistics, lexicography, translation, and language acquisition.

In actuality, the purpose of this study is to describe three connectors in the Albanian language and their French equivalents. We will be able to emphasize the cultural and linguistic reality of the speakers of both languages through an analysis of the contrast connectors, their meaning, their function in sentences, and their characteristics in both French and Albanian. It will also be shown how these connectors act linguistically through a comparative study of the translation of these words.

Koha e dhive (The Time of the Goats) by Luan Starova and its French translation, *Le temps des chèvres*, as well as *Madame Bovary* by Gustave Flaubert and its Albanian translation, *Zonja Bovari*, served as our two source texts and the foundation of our corpus for our search regarding the French equivalents of the Albanian contrast connectors.

Keywords: connectors, Albanian, French, comparative analysis, translation, contrast.

Përmbledhje

Dihet mirëfilli se konektorët, në përgjithësi janë elemente gjuhësore të qenësishme në ndërtimin e kuptimit tekstual, sepse funksioni i tyre qëndron në vendosjen e marrëdhënieve semantiko-pragmatike të cilat duhet të merren parasysh për të lexuar një tekst. Këto njësi leksikore janë njëkohësisht elemente shumëfunktionale të cilat përbëjnë një objekt interesi si për gjuhësinë kontrastive ashtu edhe për gjuhësinë diakronike, leksikografinë, përkthimin dhe përvetësimin e gjuhëve.

Ky studim ka për qëllim trajtimin, gjegjësisht përshkrimin e përdorimit dhe funksionit të tre konektorëve kundërshtorë në gjuhën shqipe dhe barasvlerëve të tyre në gjuhën frënge. Analiza e konektorëve kundërshtorë, kuptimi i tyre, vendi i tyre në fjali, veçoritë e tyre në gjuhën shqipe dhe atë frënge, do të na mundësojnë t'i nxjerrim në pah realitetet kulturore dhe gjuhësore të folësve të të dy gjuhëve. Njëkohësisht, nëpërmjet studimit krahasues të përkthimit të këtyre konektorëve, do të vihet në pah edhe funksionimi i tyre nga një këndvështrim njëgjuhësor.

Për të gjetur barasvlerësit frënge të konektorëve kundërshtorë të gjuhës shqipe, korpusin tonë e kemi formuar nga dy tekste burimore dhe përkthimet e tyre në gjuhët përkatëse: romanin e Luan Starovës, *Koha e dhive* dhe versionin e përkthyer në gjuhën frënge, *Le temps des chèvres*, si edhe romanin e Gustave Flaubert-it, *Madame Bovary* dhe versionin e përkthyer në gjuhën shqipe, *Zonja Bovari*.

Fjalët kyçe: konektorë, shqipe, frënge, analizë krahasuese, përkthim, kundërshtorë.

---

1. Hyrje

Qëllimi i përgjithshëm i këtij punimi është analiza e konektorëve kundërshtorë në gjuhën shqipe dhe barasvlerësit e tyre në gjuhën frënge, gjegjësisht analiza e përkthimit të tyre në gjuhën frënge dhe vështirësitë që mund të dalin gjatë përkthimit. Për të parë këtë, do të bëjmë një studim krahasues duke u bazuar në romanin e Luan Starovës, *Koha e dhive*, dhe versionin e përkthyer në gjuhën frënge (*Le temps des chèvres*), si edhe romanin e Gustave Flaubert-it, *Madame Bovary* dhe versionin e përkthyer në gjuhën shqipe (*Zonja Bovary*).

Në këtë studim përqaesë do të përqipemi të bëjmë një përshkrim të vlerave dhe përdorimeve të ndryshme, gjegjësisht kuptimet e ndryshme që mund të marrin konektorët kundërshtorë gjatë përdorimit të tyre në gjuhët përkatëse. Mendojmë se një përshkrim i tillë është më se i nevojshëm, meqë në gramatikat dhe fjalorët modernë, ende nuk ka një përkufizim të qartë. Hulumentimin tonë e kemi kufizuar në tre konektorë, frekuenca e përdorimit të të cilëve është më e madhe si në tekstet e shkruara, ashtu edhe në ligjërimin gojor, pra bëhet fjalë për lidhëzat bashkërenditëse kundërshtore: por, mirëpo, megjithatë.

Për analizën e këtyre mjeteve lidhëzore në gjuhën shqipe, për qasjen teorike jemi thirrur kryesisht në gramatikat e gjuhës shqipe dhe “Fjalorin e gjuhës shqipe”, si edhe gjuhëtarëve si Floqi, Cipo e të tjerë, ndërsa në klasifikimin e konektorëve të gjuhës frënge, përkundër qasjeve të shumta teorike, i kemi marrë parasysh vetëm disa sosh, e sidomos të Riegel et al., përkatësisht ato që ishin më të përafërta me klasifikimin e konektorëve të gjuhës shqipe. Ky studim i është kushtuar përshkrimit semantik, gjegjësisht marrëdhënieve të ndryshme semantiko-logjike që shprehen me ndimën e konektorëve në fjalë. Nëpërmjet shembujve të korpusit tonë, duke përdorur metodën krahasuese e kontrastive, do të përqipemi të nxjerrim në pah dallimet dhe ngjashmëritë e përdorimit të konektorëve në fjalë.

2. Qasja teorike e studimit

Në çdo gjuhë ka fjalë dhe lokucione që na mundësojnë të shprehim idetë dhe emocionet tona me saktësi, qartësi e hollësi. Idetë tona kanë kuptim vetëm nëse janë të lidhura mirë në një tekst koherent. Koherenca dhe organizimi i një teksti varen nga shumë faktorë, ku si më të rëndësishëm konsiderohen konektorët. Termi konektor dhe koncepti i konektimit paraqesin problem në përcaktimin e tyre dhe çështja e tyre paraqet në vete një nga sfidat më të mëdha sidomos gjatë përkthimit në një gjuhë të huaj.

Fjala konektor është një fjalë polisemike. Në gramatikat tradicionale ose në kuptimin klasik, nuk përmendet fjala konektor, por flitet për fjalët ose mjetet lidhëse siç janë lidhëzat bashkërenditëse, lidhëzat nënrenditëse, parafjalët etj. Këto teori bazohen në një qasje sintaksore, pra në rolin e tyre për të lidhur fjali ose gjymtyrë fjalish. Ndërsa, teoritë më të reja mbështeten në përmbajtjen semantike të konektorëve, dhe i konceptojnë ata si elemente që luajnë një rol parësor në lidhshmërinë e ideve në mënyrë që të ndërtohet një koherencë e cila sqaron qëllimin komunikativ të një teksti.

Për konektorët si elemente të cilat shërbejnë për të ndërtuar një lidhje tekstuale në brendësi të ligjërimin, flitet gjithnjë e më shumë, sidomos nga vitet e '70 kur gjuhësia e tekstit, si një disiplinë relativisht e re, zuri pozicionin e saj në gjuhësi. Termi konektor është përdorur për herë të parë nga linguisti amerikan Zellig S. Harris (1970) në analizën e gjuhëve natyrore në kuadër të gjuhësisë distribucionale, ndërsa kah fundi i viteve 70', Teun van Dijk (1979:447) fillon ta përkufizojë nocionin e konektorëve semantikë dhe pragmatikë. Ai përdor termin konektor pragmatik për të dalluar përdorimin pragmatik të konektorëve nga përdorimi semantik i tyre. Konektorët pragmatikë shprehin marrëdhënie mes akteve të të folurit, kurse konektorët semantikë shprehin marrëdhënie mes fakteve të shënuara. Ai i trajtoi konektorët kryesorë të anglishtes për të parë se çfarë përdorimi pragmatik mund të kenë ata.

Konektorët pragmatikë kanë qenë dhe janë objekt studimi i një numri të madh gjuhëtarësh, sidomos në 30 vitet e fundit. Në këtë drejtim, konektorët e gjuhës frënge në vazhdimësi e kanë tërhequr vëmendjen e gjuhëtarëve, si: Anscombe, Ducrot, Moeschler, Nølke, Roulet, Riegel e të tjerë.

O. Ducrot iu përkushtua studimit të konektorëve në kuadër të pragmatikës së integruar me semantikën (1980). Edhe studimet e gjuhëtarëve si Roulet et al. (1985), Moeschler (1996) e të tjerë kanë treguar se konektorët kontribuojnë në krijimin e koherences së ligjërimit. Krause (2000), Touratier (2005) e të tjerë, i japin një kuptim të gjërë fjalës konektor. Me këtë term ata nënkuptojnë lidhëzat, lokucionet lidhëzore, ndajfoljet e shumta, madje edhe sintagmat parafjalore. Janë pra, gjuhëtarët ata të cilët e zgjerojnë kuptimin e konektorëve; ata i quajnë konektorë të gjitha format e bashkërenditjes pa e kufizuar bashkërenditjen vetëm në mes dy fjalive.

Gramatika metodike e frëngjishtes (*Grammaire méthodique du français*, 2009:1044-1045) jep një përkufizim më të plotë në lidhje me konektorët: Në lidhshmërinë lineare të tekstit, konektorët janë terma të lidhjes dhe strukturimit; ata kontribuojnë në strukturimin e tekstit dhe të ligjërimit duke shënuar lidhje midis fjalive apo midis paragrafëve që e përbëjnë tekstin dhe duke treguar elokuencën e ligjërimit. Sipas përkufizimit të Riegel-it, Pellat-it dhe Rioul-it (1994:617), konektorët janë elemente që shërbejnë për të lidhur fjali apo tërësi fjalish; ata kontribuojnë në strukturimin e tekstit duke shënuar marrëdhënie semantiko-logjike midis fjalive apo midis sekuencave nga të cilat përbëhen ato.

Përkufizimi i konektorëve i cili mund të konsiderhet si më i përgjithshmi është dhënë nga Reboul & Moeschler-i (1998:77): "Një konektor pragmatik është një shenjë gjuhësore që i përket kategorive të ndryshme gramatikore (lidhëza bashkërenditëse, lidhëza nënrenditëse, ndajfolje, lokucione ndajfoljore), i cili:

- a) i bashkon njësitë gjuhësore maksimale apo çfarëdo qofshin ato njësi,
- b) jep udhëzime për mënyrën e lidhjes së këtyre njësive,
- c) mundëson që nga lidhja diskursive të nxirren përfundime të cilat nuk do të mund të nxirreshin në mungesë të tij".

Nølke (2005) thotë se konektorët janë të lidhur sintaksisht me një fjali, dhe se ata nuk kanë një vend të caktuar. Funkzioni i tyre është krijimi i marrëdhënieve midis fjalive të ndara. Ai sqaron, gjithashtu se konektorët zbulojnë qëndrimin e folësve dhe kontrollojnë të kuptuarit.

Sa i përket konektorëve të gjuhës shqipe, mund të themi se në këtë drejtim kemi shumë pak studime, edhe atë duke filluar nga viti 1999 me librin *Gjuhësi teksti* të autorëve Klodeta Dibra dhe Nonda Varfi, për të vazhduar më tej me autorët Hasan Mulaj ("Gjuhësia e tekstit", 2004, Prishtinë), Arbër Çeliku ("Koherenca tekstore-hyrje në konceptet bazë të gjuhësisë së tekstit nëpërmjet një qasjeje krahasuese të shqipes me gjermanishten", 2005), Tefë Topalli me ("Gjuhësi teksti", 2011) e të tjerë.

Studime të tjera në gjuhësinë e tekstit janë kryesisht në nivelin përqasës-krahasues, të mjeteve që ndërtojnë tekstin në gjuhë të tjera dhe në gjuhën shqipe, ku elementet e shqipes janë parë kryesisht si format gjegjëse, pa qenë ato objekti kryesor i studimit. Si studime përqasëse midis gjuhës frënge dhe gjuhës shqipe, mund të përmendim këtu dy punime të Viktor Bakillarit: *Les connecteurs donc et puisque et leur équivalents en albanais* (2009) dhe *Les connecteurs complexes en français et en albanais* (2017), si edhe punimin e Etleva Vocaj: *Quatre façons de traduire parce que – analyse contrastive des connecteurs de cause en français et en albanais* (2006) etj.

Sa i përket klasifikimit të konektorëve, mund të themi se ndarja e tyre nuk është e njëjtë te autorë të ndryshëm. Përkundër klasifikimeve të ndryshme të propozuara nga Ducrot (1972), Moeschler (1985) e të tjerë, ne kemi zgjedhur të marrim për bazë klasifikimin e dhënë nga Riegel et al. (2011), i cili i ndan konektorët në dy grupe të mëdha: kohor-hapësinor dhe

argumentues. Varësisht se çfarë shprehet nëpërmjet tyre, këta të fundit ai i ndan në katër grupe: kundërshti-pasojë, sqarim-arsyetim, plotësim dhe përfundim.

Në gramatikën e gjuhës shqipe lidhëzat bashkërenditëse shprehin raporte barazie, shërbejnë për të lidhur dy gjymtyrë ose dy fjali të një fare (të dyja të pavarura, kryesore ose të varura). Sipas llojit të marrëdhënieve që shprehin, lidhëzat bashkërenditëse ndahen në lidhëza këpujore, veçuese, kundërshtore, përmbyllëse dhe të shkallëzimit (Agalliu et al., 2002:404-405).

Klasifikimi që na jep Riegel-i është më i përshtatshëm përse i përket krahasimit me gjuhën shqipe, meqë për tre konektorët e gjuhës shqipe të marrë për studim, mund t'i gjejmë barasvlerësit e tyre frëngë, pikërisht në grupin e parë.

3. Konektorët kundërshtorë

Si konektorë kundërshtorë në gjuhën shqipe përdoren lidhëzat bashkërenditëse kundërshtore. Në gramatikën e gjuhës shqipe këto lidhëza në përgjithësi janë trajtuar shumë shkurtimisht. Sipas Kostas Cipos (1952) lidhëzat bashkërenditëse kundërshtore janë: *por*, *mirëpo*, *përkundrazi*. Ndërsa sipas Floqit (1966:4) marrëdhëniet kundërshtore shprehin me anë të lidhëzave: *po*, *por* *porse*, *ndërsa*, *kurse* dhe me anë të pjesëzave-lidhëse: *veç*, *vetëm se* *veç se*.

Sipas llojit të marrëdhënieve që realizojnë, Floqi (1956) dallon katër lloje marrëdhëniesh krahasimi që realizohen me anë të lidhëzave bashkërenditëse kundërshtore dhe pjesëzave-lidhëza: marrëdhënie përjasjeje dhe kundërvënijeje; marrëdhënie kundërshtore të mirëfillta; marrëdhënie kundërshtore-lejore; marrëdhënie kundërshtore-kufizuese.

Në shqipen e sotme letrare përdoren lidhëzat përjasore-kundërshtore: *po*, *por*, *mirëpo*, *porse*, *kurse*; pa pjesëzat, lidhëzat: *vetëm*, *veç*; lidhëzat: *veçse*, *vetëm se*. Përveç kuptimit të përgjithshëm të përjasjes e të kundërvënies, këto lidhëza mund të marrin edhe ndonjë ngjyrim tjetër që i karakterizon ato, si shtesor, kufizues etj. P.sh. *Nuk kemi shumë kohë që jemi njohur, megjithatë jemi bërë miq* (Agalliu et al., 2002:406).

Sipas Riegel et al., konektorët e kundërshtisë-pasojës paraqesin një kundërgargument që mund të zhvlerësojë atë të mëparshmin. Ky grup është i përbërë nga konektorët si në vijim: *mais*, *pourtant*, *cependant*, *néanmoins*, *toutefois*, *quand même*, *malgré tout*, *en revanche*, *au contraire*, *certes* i ndjekur nga *mais*. Një konektor nuk mund të ketë vetëm « një kuptim të vetëm ». Vlera e një konektori varet nga lloji i tekstit, por edhe i faktorëve të tjerë (Riegel et al., 2011:1044). Kjo, sigurisht se nënkuptohet, përshkak se në tekstet narrative ku radhitja kronologjike është e thjeshtë, përdorimi i shumë konektorëve kohorë nuk është i nevojshëm meqë për ta bërë radhitjen e fjalive mjafton përshkrimi i zhvillimit kronologjik. Por në tekstet përshkruese e narrative ku referenca është më e ndërlikuar, domosdoshmërisht duhen të përdoren konektorët adekuatë. Ndërsa në tekstet argumentuese, konektorët përdoren për të krijuar marrëdhënie në mes ideve me ngjyime kundërvënëse.

Henri Boissin (1975:209) si lidhëza kundërshtuese në gjuhën shqipe që shprehin kundërvënije ose korigjim, e të cilave ua shënon edhe barasvlerësit e tyre në gjuhën frëngë, i konsideron lidhëzat si në vijim: *po*, *por*, *porse* (*mais*), *veçse*, *vetëm se* (*mais seulement*), (*por*) *megjithatë* (*cependant*, *pourtant*, *néanmoins*), *mirëpo* (*toutefois*), *ndërsa* (*tandis que*), *bile*, *madje* (*bien au contraire*), *le që...po edhe* (*non seulement ... mais encore*). P.sh. *Ha, por me masë*. (*Mange, mais modérement*).

Siç përmendëm edhe në hyrje, hulumtimin tonë e kemi kufizuar në tre konektorë, frekuenca e përdorimit të të cilëve është më e madhe, si në tekstet e shkruara, ashtu edhe në ligjërimin gojor, pra bëhet fjalë për lidhëzat kundërshtore: *por*, *mirëpo*, *megjithatë*.

3.1. Konektori kundërshtor *por (po)*

Sipas Gramatikës së gjuhës shqipe, kjo lidhëz karakterizohet me shpeshhtësi më të madhe të përdorimit. Konektori ose lidhëza kundërshtore *por* realizon marrëdhënie të ndryshme kundërshtore. Në fjalitë e lidhura me konektorin *por (po)*, jepet kontrasti midis veprimeve, ngjarjeve, gjendjeve të shprehura me foljet-kallëzues, të cilat mund të gjejnë mbështetje në kundërvënien e gjymtyrëve të njëjta të fjalive (Çeliku et al., 2002:470). P.sh.

- *Ne do të qëndrojmë me to këtu ku jemi. Por jemi të gatshëm edhe të kthehemi menjëherë prej atje nga kemi ardhur.* (L.S.: 25)

Me anë të konektorit *por* shprehet kundërshtia mes fjalive si një kufizim me karakter të përgjithshëm. Shkalla e kufizimit mund të jetë e ndryshme: fjalia e dytë mund të jetë një vërejtje që kufizon veprimin a faktin e shprehur në fjalinë e parë (ibid. 471). P.sh.

- *Kur duhej të merrnim vendime jetike për familjen, im atë kalonte netë të tëra duke rrëmuar në librat e tij për të gjetur një zgjidhje. Po këto libra e pengonin të merrte vendime të shpejta.* (L.S.: 40)

Lidhëza *por (po)* shërben për të shprehur marrëdhënie kundërshtore me ngjyrimë lejore, kur mbi bazën e përjasjes dhe të kundërvënies, fjalia e dytë kumton diçka që është e ndryshme nga ajo që pritej të vinte si pasojë e asaj që është thënë në fjalinë e parë. P.sh.

- *Ne pritnim që aeroplani të rrëzohej që me goditjen e parë, por ai nuk u rrëzua.* (ibid. 472)

Konektori *po (r)* shërben për të shprehur, gjithashtu marrëdhënie kundërshtore-shtesore. Në këtë rast fjalia e dytë i kundërvehet fjalisë së parë, si njëfarë shtese, ose më saktë si njëfarë kthese në paraqitjen e mendimeve, duke fituar në këtë mënyrë një mëvetësi mjaft të madhe (ibid. 473). P.sh.

- *Babai u trembej më së shumti goditjeve të papritura e tinëzare të fatit. Por kur e paralajmëronin si kësaj here, kishte kohë që të përgaditej për t'i përballuar sa më mirë.* (L.S.:138)

Konektori *por* përdoret në fillim të fjalisë pasuese, në mes të fjalive etj.

Konektori *por* në gjuhën frënge përkthehet, kryesisht me konektorin *mais*, por nuk mungojnë rastet kur përkthehet edhe me *pourtant, cependant e néanmoin*s.

3.2. Konektori kundërshtor *mirëpo*

Sipas prejardhjes konektori ose lidhëza *mirëpo* është lidhëz e formuar nga përngjitja e ndajfoljes *mirë* dhe lidhëzës *po*. Nga ana semantike është një konektor teksti i mirëfilltë kundërshtor. Mund të zëvendësojë konektorin *por*, pa mos e ndryshuar strukturën e fjalive që lidhen. Megjithëse konektori *mirëpo* mund ta zëvendësojë konektorin *po (r)*, prapsepapë duket të jetë më i theksuar ngase përdoret në situata kur folësi dëshiron të theksojë më shumë faktin që ndodhi e kundërta e asaj që pritej.

Edhe ky konektor përdoret për të shprehur marrëdhënie kundërshtore me ngjyrimë kufizuese.

- .... *Mirëpo vogëlushi, i qetë prej natyre nuk u përgjigjej dot sa duhej përpjekjeve të tij.* (G.F.:16)

Nëpërmjet këtij konektori, gjithashtu shprehen edhe marrëdhënien kontrasti përmes ndryshimit të planit.

- *Falë zellit që tregonte, ai radhitej vazhdimisht ndër mesatarët e klasës; bile një herë doli i treti në dituri natyre. Mirëpo, kur mbaroi klasën e tretë, prindërit e hoqën nga kolegji dhe e futën të studionte për mjekësi, me bindjen se do të ecte vetë deri në provimet e maturës.* (G.F.:18)

Konektori *mirëpo* shpreh edhe marrëdhënie kundërshtore me ngjyrimë kufizuese.

- *Drejtuesit e lartë (...) do t'i jepnin një goditje vjekjeprurëse armikut të brendshëm e të jashtëm të klasës. Mirëpo, ja që ky "kundërrevolucion dhish" (...) po i zvarriste, ose madje po i asgjësonte planet strategjike të ideologëve dhe mendimtarëve të partisë.* (L.S.:20)

Sikurse konektori *por*, edhe konektori *mirëpo* shërben për të shprehur gjithashtu marrëdhënie kundërshtore shtesore, lejore etj. Si konektor teksti përdoret: në fillim të fjalisë pasuese, në mes të fjalive, në dialog (në fillim të fjalisë pasuese) etj. Meqë të dy konektorët e gjuhës shqipe, *por* dhe *mirëpo*, në gjuhën frënge përkthehen kryesisht me konektorin *mais*, atëherë do të shohim disa veçori të tij.

3.2.1. Konektori *mais*

Në gramatikat e ndryshme të gjuhës frënge, sipas klasifikimit sintaksor kjo morfemë i përket kategorisë së lidhëzave bashkërenditëse, ndërsa semantikisht ajo realizon marrëdhënie të ndryshme kundërshtore.

Sipas Maurice Grevisse (2007) konektori *mais* shpreh "marrëdhënie kundërshtimi dhe kufizimi". Sipas Riegel-it dhe al. (1994:619), *mais* shpreh qoftë marrëdhënie lejore në nivelin e ideve kur fjalitë e dytë jep një argument më të fortë se fjalitë e parë (*Gavroche est petit, mais il est malin*), qoftë një kundërvënie në nivelin e shprehjeve ku jepet vlerësim pozitiv në fjalinë e dytë lidhje me atë çka përshkruhet si negative në fjalinë e parë (*Il n'est pas celibataire, mais marié depuis dix ans*) (ibid:619-620). Sipas strukturës sintaksore, Ducrot (1980:99) i sqaron tri pozita të këtij konektori: në mes të dy fjalive, në fillim të fjalisë së dytë, në fillim të një fjalisë nxitëse.

Përshtak të shpeshtësisë së madhe të përdorimit, mund të thuhet se *mais* është njëri ndër konektorët më të studiuar. Në lidhje me këtë Ducrot (1983) thotë se është e pamundur të mos magjepsesh nga lidhëza *mais*, sapo të fillosh ta studiosh atë.

3.3. Konektori *megjithatë*

Morfologjikisht është një lidhëz e formuar nga përngjitja e parafjalës *me* + përemri i pacaktuar *gjithë* + përemri dëftor *atë*.

Edhe konektori *megjithatë* shpreh marrëdhënie kundërshtore, por për dallim nga konektori *po (r)*, ai shqiptohet me forcë më të madhe. Për shkak të strukturës së tij morfologjike, pra pranisë së përemrit dëftor në funksionin e tij deiktik, e bën më të qartë referimin në pjesën e mëparshme të tekstit.

Konektori *megjithatë* realizon marrëdhënien e kontrastit krahasues kur në thënien e dytë shprehet një veprim a gjendje e kundërt me veprimin a gjendjen e shprehur në thënien e parë.

- *Uria po trokiste në dyert e çdo familje. Megjithatë direktivat e partisë mbeten kategorike: "(...) duhen shtypur deri në një armiq të klasës"* (L.S.:31).

Konektori *megjithatë* mund të përdoret edhe për të shprehur marrëdhënie kundërshtore me ngjyrim shtesore. Në këtë rast thënia e dytë në një farë mënyre i kundërvihet thënies së parë, e cila fiton një mëvetësi mjaft të madhe. (Çeliku et al., ibid. 473).

- *Jo, ju nuk mund ta kuptoni kurrë se çka janë dhitë për ne... Megjithatë, shpejt do t'i shihni të mirat e tyre, - tha Çanga ...* (L.S.:23).

Konektori *megjithatë* me kuptimin leksikor që ka e shpreh edhe kundërshtinë lejore. Mbi bazën e përqaesjes dhe të kundërvënies, fjalitë e dytë kumton diçka që është e ndryshme nga ajo që pritej të vinte si pasojë e asaj që është thënë në fjalinë e parë.

- *Stavri nuk e kishte familjen afër, po megjithatë ai e ndjente ngrohtësinë e saj.* (ibid. 472).

Ky konektor përdoret më së shpeshti në fillim të fjalisë pasuese, në mes të fjalive, në fjalinë pasuese pas një gjymtyre fjalisë etj. Konektori *megjithatë* i ka disa barasvlerës në gjuhën frënge si *pourtant*, *cependant*, *néanmoins*, *mais*, por më së shumti përkthehet me *pourtant*.

3.3.1. Konektori *pourtant*

Sipas Le Petit Robert (1981), *pourtant* është një “ndajfolje që shpreh kundërshtinë midis dy gjërave të lidhura, dy anë kundërvënëse të të njëjtës gjë”. Kuptimi i saj është i përafërt me *cependant, mais, néanmoins et toutefois*.

Konektori *pourtant* është një nga konektorët e kategorisë “kundërshtore-lejore” të Riegel-it et al. (1994:619). *Pourtant* shpreh marrëdhënie lejore, sikurse edhe *cependant, néanmoins et toutefois*. *Pourtant* përputhet me vlerën e *mais* kur shpreh një lëshim në nivel idesh. Për më tepër, Riegel-i et al. përmendin aftësinë për të “shënuar dobësinë e një argumenti” («*J’aurais pourtant tout prévu, mais j’ai été surpris*» (ibid.: 620).

Sipas Morel-it, *pourtant* është njëra nga gjashtë ndajfoljet që mund të shprehin lejim. Kuptimi është i përafërt me lidhëzën *mais* kur vendoset në fillim të fjalisë. (1996:52).

4. Barasvlerësit e konektorëve *por, mirëpo, megjithatë* në gjuhën frënge dhe marrëdhëniet semantiko-logjike që realizojnë ata

(L. Starova: *Koha e dhive – Le temps des chèvres*)

Konektorët *por* dhe *mirëpo*

- marrëdhënie kontrasti

1. *Ai u përshëndet me në fund me babanë. Nuk i thanë asgjë njëri-tjetrit. Por ishte një nga ato çaste që flisnin më së shumti.* (L.S.:172.)

- *C’est de mon père qu’il se sépara en dernier. Ils ne se dirent rien. Mais c’était un de ces moments où ils se parlaient le plus. Le véritable amitié est un murmure de l’âme que rien ne peut suppléer, qui ne se livre pour rien au monde, qui est, un point c’est tout.* (L.S.:217.)

- ngjyrime shitesore

2. *S’kishin sjellë gjë me vete pos më të domosdoshmeve, por secili kishte marrë çelësat e shtëpisë në të cilën me siguri, nuk do të kthehej kurrë.* (L.S.:18.)

- *Ils n’avaient emporté avec eux que le strict nécessaire, mais chacun avait pris avec soi les clefs du logis dans lequel est pourtant assuré de ne jamais retourner.* (L.S.:13.)

3. *Në lagjen e Dhjarit po përhapeshin, po shtoheshin, po përhapeshin lajmet lidhur me regjistrimin e dhive. Në të vërtetë, askush nuk e dinte se për çfarë lloj regjistrimi bëhej fjalë. Por, një mëngjes herët, çdo gjë u sqarua, kur komisionet e regjistrimit filluan të hynin në shtëpitë që mbanin dhi.* (L.S.:124.)

- *Dans le quartier du Chevrier s’épandaient, s’ampliaient, s’échangeraient les nouvelles relatives au recensement des chèvres. Nul ne savait au juste de quel type de recensement il s’agissait. Pourtant tout devint clair un bon matin quand les comission de recensement commencèrent à pénétrer dans les maison d’hébergement des chèvres.* (L.S.:151.)

- ngjyrime kufizuese, mosrealizim

4. *Drejtuesit e lartë të shtetit e të partisë ishin gëzuar për arritjen e këtyre rekrutëve të rinj të klasës punëtore të cilët ishin ndarë përfundimisht nga doket e zakonet e maleve dhe që tani, pa pikë dyshimi, do t’i jepnin një goditje vdekjeprurëse armikut të brendshëm e të jashtëm të klasës. Mirëpo ja që ky kundërrevolucion dhish, ky invazion vërtet i bardhë, po i zvarriste, ose madje po i asgjësonte planet strategjike të ideologëve dhe mendimtarëve të partisë.* (L.S.:20)

- *Les hauts dirigeants de l’État et du Parti s’étaient félicités de l’arrivée de ces nouvelles recrues de la classe ouvrière qui avaient définitivement pris congé des moeurs et coutumes de leurs montagnes et qui, maintenant sans l’ombre d’un doute, allaient porter un coup fatal à l’ennemie de classe intérieur et étranger. Mais voilà que cette «contre-révolution caprine»,*

cette véritable invasion blanche reportait, voire réduisait à néant les desseins stratégiques des idéologiques et penseurs du Parti. (L.S.:16)

- ngjyrimë lejore

5. *Babai nuk deshi kurrësi ta pranonte këtë dhuratë. **Mirëpo** Çanga iu përgjigj me ton të prerë, se ai nuk i ishte lutur asnjëri në jetën e vet dhe babai, pasi hodhi vështrimin mbi ne, fëmijët, lëshoi pe (L.S.: 69)*

*- Mon père ne voulait à aucun pris accepter ce cadeau. Tchanga finit **néanmoins** par lui répliquer d'un ton catégorique qu'il n'avait imploré jamais personne dans sa vie et mon père, après avoir posé son regard sur nous, les enfant, finit par céder. (L.S.:52)*

Konektori **megjithatë**

- marrëdhënie shtesore

1. *Sodisnim ecejaket e njerëzve, pajtonet e vjetër, ngjyrat e tregut të madh, rrjedhën e përjetshme të lumit. **Megjithatë**, pothuajse nga të gjitha këndet e vështrimit, ishte sheshi i gjërë ai që na tërhiqte gjithmonë shikimin. (L.S.:16)*

*- Nous contemplions le va-et-vient des gens, les vieux fiacres, les couleurs du grand marché, la fuite éternelle du fleuve. **Pourtant**, de presque tous les angles de vue c'était la grand-place qui captivait toujours le regard. (L.S.: 11)*

- ngjyrimë lejore

2. *Nga ana e vet babai e quante se është mirë që familjet e shpërngulura të kishin më shumë mjekë të përgjithshëm në radhët e tyre që të mund t'u shkonin në ndihmë të gjithëve e të ishin më të sigurt edhe t'i ndihmonin të vetët edhe të jetonin mirë në këto kohë të mallkuara që përvijoheshin në Ballkan. **Megjithatë**, babai e kishte më të lehtë të ndikonte në zgjedhjen e profesioneve , para së gjithash të zgjidhnin profesionin e mjekut, të veterinarit, të kuadrove njëkësore, larg ndikimit të ideologjisë, të partisë dhe të pushtetit. (L.S.: 103)*

*- De son côté, mon père estimait qu'il était bon que les familles émigrées comptassent plusieurs praticiens dans leurs rangs ,de sorte qu'ils puissent voler au secours de tout un chacun et fussent sûrement à même d'aider les leurs à tenir bon par ces temps d'incertitudes et de malédictions qui se proclamaient dans les Balkans. Ils étaient **néanmoins** plus facile à mon père d'exercer son influence à l'heure de nos choix professionnels et nous amener de préférence à devenir docteur, vétérinaires ou aide-soignant, que de nous tenir à l'abri des atteintes de l'idéologie, du Parti ou du pouvoir. (L.S.:126)*

- ngjyrimë kufizimi

3. *Në nivel federate, bëheshin bilance të ndryshme që përmbanin shënime për krime e fatkeqësi të shumta që ishin shmangur duke u prishur me Stalinin. E, për këtë arsye, aty mbizotëronte mendimi, sipas të cilit ishte më e përshtatshme të mos shkohej shumë larg me çështjen e dhive, sepse mund të ishte edhe kjo një ide staliniste! **Megjithatë**, dukej se partizanët e zgjidhjes radikale të problemit të likuidimit të të gjitha dhive, nuk do të bënin asnjë lëshim. (L.S.: 184)*

*- Au niveau de la Fédération, on dressa divers bilans mettant en évidence les multiples crimes et malheurs qu'on avait évités en rompant avec Staline. C'était pour cette raison qu'y prévalait l'opinion selon laquelle il convenait de ne pas aller trop loindans la question des chèvres, car il pouvait s'agir là également d'une idée stalinienne! Cela étant, aucune concession n'était **cependant** en vue de la part des partisans d'une solution radicale du problème à savoir et la liquidation de toutes les chèvres. (L.S.: 231)*

(G. Flaubert: M. Bovary - Zonja Bovari)

- ngjyrimet shitesore

1. *Nous avons l'habitude, en entrant en classe, de jeter nos casquettes par terre, afin d'avoir ensuite nos mains plus libres; il fallait, dès le seuil de la porte, les lancer sous le banc, de façon à frapper contre la muraille en faisant beaucoup de poussière; c'était là le genre.*

Mais, soit qu'il n'eût pas remarqué cette manoeuvre ou qu'il n'eût osé s'y soumettre, la prière était finie que le nouveau tenait encore sa casquette sur ses deux genoux. (G.F.:36)

- Kur hynim në klasë, e kishim zakon t'i hidhnim kasketat përdhe, që t'i kishim pastaj duart e lira; i vërvitnim që nga pragu i derës poshtë bankave, në mënyrë që të përplaseshin pas murit dhe të ngrininsa më shumë pluhur; kështu ishte stili.

Mirëpo i riu që, a nuk e vuri re këtë hile, a nuk guxoi të bënte si të tjerët, vazhdonte ta mbante mbi gjunjë kasketën pasi kishte mbaruar lutja. (G.F.:13)

2. *Où irait-il exercer son art? A Tostes. Il n'y avait là qu'un vieux médecin. Depuis longtemps, madame Bovary guettait sa mort, et le bonhomme n'avait point encore plié bagage, que Charles était installé en face, comme son successeur.*

Mais, ce n'était pas tout que d'avoir élevé son fils, de lui avoir appris la médecine et découvrir Tostes pour l'exercer: il lui fallait une femme. Elle lui en trouva une: la veuve d'huissier de Dieppe, qui avait quarante-cinq ans et douze cents livrés de rente. (G.F.:43)

- Po profesionin ku do ta ushtronte vallë? Në Tot. Aty kishte vetëm një mjek të vjetër. Prej kohësh zonja Bovari mezi priste që ai të vdiste, dhe pa u larguar ende i gjori plak, Sharli zuri vend mu te turitë e tij, si pasardhës.

Megjithatë mirë që e rriti të birin, e nxori mjek, siguroi edhe një vend në Tot, por nuk mjaftonte me kaq; atij i duhej një nuse. (G.F.:20)

3. *Ce fut un vacarme qui s'élança d'un bond, monta en crescendo, avec des éclats de voix aigus (on hurlait, on aboyait, on trépignait, on répétait: Charbovari! Charbovari!), puis qui roula en notes isolées, se calmant à grand peine, et parfois qui reprenait tout à coup sur la ligne d'un banc où saillissait encore ça et là, comme un petard mal étaint, quelque rire étouffé.*

Cependant, sous la pluie des pensums, l'ordre peu à peu se rétablit dans la classe, et le professeur, parvenu à saisir le nom de Charles Bovary, se l'étant fait dicter épeler et relire, commanda tout de suite au pauvre diable d'aller s'asseoir sur le banc de paresse, au pied de la chaire. (G.F.:37)

- Në çast shpërtheu një potere e madhe që sa vente bëhej më e fortë, e shoqëruar me klithma çjerrëse (ulërinin, sokëllinin, përplasnin këmbët, përsërisnin: "Sharbovari! Sharbovari!"), pastaj u zgjat me ca britma të veçuara, që mezi rreshteshin, dhe herë pas here rifillonte përnjëherësh në një rresht të tërë banke ku plaste ende aty-këtu, si fishekzjarr i pashuar mirë, ndonjë e qeshur e mbajtur me zor.

Mirëpo nga frika e breshërive të detyrave ndëshkimore, pak nga pak në klasë u vendos rregull, dhe kujdestari, që arriti më në fund të merrte veshe emrin e Charl Bovari, pasi e bëri t'ia thoshte rrokje për rrokje, gjermë për gjermë dhe t'ia rilexonte, e urdhëroi menjëherë të gjorin djalë ulej në bankën e përtacëve, ngjitur me katedrën. (G. F.:14)

- ngjyrimet kufizuese

4. *Heloïse, il est vrai, possédait, encore, outre une part de bateau évaluée six milles francs, sa maison de la rue Saint-François; cependant, de toute cette fortune que l'on avait fait sonner si haut, rien, si ce n'est un peu de mobilier et quelques nippes, n'avait paru dans le ménage.* (G.F.:52)

- *Heloiza, ç'është e vërteta, përveç një pjese të një anije që llogaritej gjashtë mijë franga, kishte edhe shtëpinë e saj në rrugën Shën Fransua; mirëpo, megjithatë, nga gjithë ajo kamje që e kishin fryrë aq shumë, në shtëpinë e të shoqit, nuk ishte dukur asgjë, me përjashtim të atyre pak mobiljeve dhe disa leckave.*(G.F.:26)

- marrëdhënie kundërvënëse

5. *Charles fut surpris de la blancheur de ses ongles. Ils étaient brillants, fins du bout, plus nettoyés que les ivoires de Dieppe, et taillés en amande. Sa main pourtant n'était pas belle, point assez pâle peut-être et un peu sèche aux phalanges, elle était trop longue aussi et sans molles inflexions de lignes sur les contours.* (G.F.:48)

- *Sharli u habit nga bardhësia e thonjve të saj. I kishte të shkëlqyeshëm, të hollë në majë, më të pastër se sa stolitë e fildishta të Diepës, dhe në trajtë bajamesh. Megjithatë duart nuk i kishte të bukura, ndoshta jo aq të zbehta sa duhet dhe disi të thata nëpër nyja, i kishte tepër të gjata dhe linjat në përkulje nuk vinin ëmbël rreth e rrotull tyre.* (G.F.:23)

6. *Quant à Charles, il ne chercha point à se demander pourquoi il venait aux Bertaux avec plaisir. Y eût-il songé, qu'il aurait sans doute attribué son zèle à la gravité du cas, ou peut-être au profit qu'il en espérait. Était-ce pour cela, cependant, que ses visites à la ferme faisaient parmi les pauvres occupations de sa vie, une exception charmante ?*(G.F.:49,50)

- *Kurse Sharlit as që i shkoi mendja të pyeste veten se pse vinte me kënaqësi në Berto. Sikur ta kishte bërë këtë gjë, me siguri që zellin e tij kishte për ta shpjeguar me rëndësinë që kishte ky rast ose ndoshta me fitimin që priste prej tij. Mirëpo, të ishte vallë kjo arsyeja që vizitat e tij në fermë përbënin ndër ato punët e rëndomta të jetës së tij, një përjashtim të këndshëm?*(G.F.:24)

7. *Elle se ranima cependant, et vint à penser à Berthe, qui dormait là-bas, dans la chambre de sa bonne. Mais une charrette pleine de longs rubans de fer passa, en jetant contre le mur des maisons une vibration métallique assourdissantes.* (G..F.:326,327)

- *Ndërkaq ajo erdhi në vete, dhe mendja i shkoi te Berta, që flinte atje larg, në dhomën e shërbëtores. Mirëpo në atë çast kaloi një qerre e ngarkuar deng me shufra të gjata hekuri, duke shkaktuar mbi muret e shtëpive një dridhje metalike shurdhuese.* (G. F.:240)

5. Përfundimi

Gjatë analizës krahasuese kemi vërejtur se tre konektorët e gjuhës shqipe: *por*, *mirëpo* dhe *megjithatë* kanë më shumë barasvlerës në gjuhën frënge. Konektori *por* (veprën e parë) është përkthyer pothuajse 90% të rasteve me konektorin *mais*, porse nuk mungojnë edhe rastet e përkthimit me konektorët, *pourtant*, *néanmoins* e *cependant*. Edhe konektori *mirëpo*, i cili këtu është përdorur më pak, është përkthyer me konektorin *mais*, por edhe me *néanmoins* e *cependant*.

Konektori *megjithatë* është përkthyer kryesisht me *pourtant*, por ka edhe raste ku është përkthyer me konektorët *néanmoins* e *cependant*. Në romanin e dytë (përkthim frëngjisht shqip), konektori *mais*, në shumicën e rasteve është përkthyer me *mirëpo*, e më pak me konektorët *po*, *megjithatë* e *ndërkaq*. Konektori *pourtant* është përkthyer me *megjithëse*, por edhe me konektorë të tjerë të kësaj kategorie. Barasvlerësit e shumtë të secilit konektor dëshmojnë për diversitetin e përdorimit të tyre. Duke u nisur nga fakti se konektorët kanë më shumë se një vlerë semantike, mendojmë se në këtë rast përkthyesi duhet ta marrë parasysh kontekstin para se ta përçojë një porosi.

Sa i përket marrëdhënieve semantiko-logjike e strukturore kemi konstatuar se ka mjaft përputhje midis konektorëve të gjuhëve në fjalë. Pra si konektorët e gjuhës shqipe, ashtu edhe barasvlerësit e tyre frëngë shprehin marrëdhënie kundërshtore me ngjyrime lejore, shtesore kufizimi etj. të cilat i kemi paraqitur me shembujt e dhënë më lart. Megjithatë, duhet të theksojmë se ka edhe mjaft dallime, po ne, sigurisht që nuk pretendojmë t'i kemi shqyrtuar këtu të gjitha rastet e përdorimit të këtyre konektorëve.

Prandaj, duke u nisur nga fakti se konektorët janë elemente thelbësore për koherencën dhe kohezionin e një teksti, medoemos që ata duhet studiuar, jo vetëm në këndvështrim përqasës, por edhe në këndvështrim njëgjuhësor. Shpresojmë që rezultatet e këtij studimi, sado modest të jetë, t'i shërbejnë si mësimdhënësve të gjuhës, studentëve, përkthyesve, por njëkohësisht edhe hulumtuesve në fushën e gjuhësisë kontrastive.

Referencat

- [1]. Agalliu, F. et al.(2002). *Gramatika e gjuhës shqipe 1*. Tiranë: ASHSH.
- [2]. Bakillari, V. (2017). *Les connecteurs complexes en français et en albanais*. Revista Haemus, nr. 62-65.
- [3]. Bakillari, V. (2009). *Les Connecteurs Donc et Puisque et leur Equivalents en Albanais*. Article 17 në LCPIJ Volume 2/2.
- [4]. Boissin, H. (1975). *Grammaire de l'albanais moderne*. Paris.
- [5]. Çeliku, A. (2005). *Koherenca tekstore, Hyrje në konceptet bazë të gjuhësisë së tekstit nëpërmjet një qasjeje krahasuese të shqipes me gjermanishten*. Shkup: Asdreni.
- [6]. Çeliku, M. et al. (2002). *Gramatika e gjuhës shqipe 2*. Tiranë: ASHSH.
- [7]. Dijk Teun van.(1979). *Pragmatic Connectives*, Journal of Pragmatics 3. North Holland
- [8]. Publishing Company.
- [9]. Floqi, S. (1956). *Fjalja e përbërë e bashkërenditur në gjuhën shqipe*. Tiranë: ASHSH.
- [10]. Floqi, S. *Periudha me fjali të varur shkakore I*. Studime filologjike. Nr.2, 1966.
- [11]. Ducrot, O. et al. (1980). *Les mots du discours*. Paris: Les Editions de Minuit.
- [12]. Ducrot, O. (1972). *Dire et ne pas dire. Principes de sémantique linguistique*. Paris, Herman.
- [13]. Grevisse, M., Goosse, A. (2007). *Le Bon Usage. Grammaire française*. (bot 14). Bruxelles: De Boeck Ducleot.
- [14]. Harris, Z., S. (1970). *La structure distributionnelle. Analyse distributionnelle et structurale Langages*, nr. 20: 14-34. Paris: Didier / Larousse.
- [15]. Klodeta, D., Nonda, V. (1999) *Gjuhësi teksti*. Tiranë: SHLBU.
- [16]. Krause, M., (2000). *Vers une grammaire des prépositions, substituts et particules verbales de l'allemand: bilan et perspectives*. në *Syntaxe & sémantique*, nr.1: 213-242.
- [17]. Kostallari, A.(1980). *Fjalor i gjuhës së sotme shqipe*. Tiranë: Akademia e Shkencave e RS të Shqipërisë.
- [18]. Moeschler, J. (1985). *Argumentation et conversation, éléments pour une analyse pragmatique du discours*. Paris: Hatier.
- [19]. Moeschler, J. (1996). *Les connecteurs pragmatiques et la cohérence conversationnelle*. Études romanes 35: 15-32.
- [20]. Moeschler, J. (1998). *Pragmatique*. në *Vocabulaire des sciences cognitives*, 315-318. Paris: PUF.
- [21]. Nølke, H., (2005). *Il y a Connecteurs et Connecteurs*. Paris: Kimé.
- [22]. Reboul, A. & Moeschler, J. (1998). *Pragmatique du discours*. Paris: Armand Collin.
- [23]. Rey, A., Rey-Debove, J. (1981). *Le Petit Robert I*. Paris: Le Robert.
- [24]. Riegel, M., Pellat, J-M., et Rioul, R., (2011). *Grammaire Méthodique du Français*, botimi i 4. Paris: PUF.
- [25]. Thomai, J. et al. (2006). *Fjalor i gjuhës shqipe*. Tiranë: ASHSH.
- [26]. Topalli, T. (2011). *Gjuhësi teksti*. Shkodër.
- [27]. Touratier, Ch. (2005). *Que faut-il entendre par connecteur?* në *Travaux du CLAIJ*, nr.19:19-38.
- [28]. Vocaj, E. (2006). *Quatre façons de traduire parce que. Analyse contrastive des connecteurs de cause en français et en albanais*. RELQ/QSJL, vëll.I, Nr. 2.

Literatura për korpusin:

1. Luan Starova (L.S.)
  - *Koha e dhive*, Libraria e Çarshisë, Shkup, 2013.
  - *Le temps des chèvres*, Fayard, 1997 (përkthyes: Clément d'Icartéguy).
2. Gustave Flaubert (G.F.)
  - *Madame Bovary*, Librairie Générale Française, 1983.
  - *Zonja Bovari*, Vatra, Shkup, 2007 (përkthyes: Viktor Kalemi)